



Lausunto 21.3.2024

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle

Valtakunnansovittelijan toimisto ottaa kantaa hallituksen esitykseen lähinnä sovittelutoimen ja työriitalain näkökulmasta.

Myötätuntotyötaistelut tai poliittiset työtaistelut eivät kuulu sovittelijan toimialueeseen. Työehtosopimusjärjestelmän kokonaisuudessa ne ovat olleet varsin marginaalisia ilmiöitä. Tämän tyyppisten työtaistelutoimenpiteiden johdosta ei käynnistetä sovittelua valtakunnansovittelijan toimistossa. Myötätuntotyötaisteiluissa tuetaan toista työriitaa, jonka sovittelu on mahdollisesti sovittelijoiden ratkottavana. Sovittelijan tehtävänä on keskittyä pääriidan ratkaisemiseen. Pääriidan ratkaisu yleensä päättää myös myötätuntotyötaistelun.

Poliittisissa työtaisteiluissa taas toimenpiteen kohteena ovat poliittiset toimijat ja heidän toimenpiteensä eikä kyseessä ole työmarkkinaosapuolten välinen työriita, jota soviteltaisiin valtakunnansovittelijan toimistossa.

Nykytilanteessa suuri osa työtaistelutoimiin ryhtyvistä liitoista on ilmoittanut valtakunnansovittelijan toimistoon suunnittelemistaan toimenpiteistä. Koska osa liitoista ei kuitenkaan ole ilmoitusta tehnyt, sovittelijalla ei ole täydellistä kokonaiskuvaa poliittisten tai myötätuntotyötaistelujen määristä tai laajuudesta.

Edellisessä vaiheessa työriitalakia koskevissa muutosehdotuksissa lähdettiin siitä, että myötätuntotyötaisteiluja ja poliittisia työtaisteiluja koskevat ilmoitukset toimitetaan myös valtakunnansovittelijan toimistoon. Lausunnossaan valtakunnansovittelija kyseli, mitä sovittelijan toimiston odotetaan tekevän ilmoituksille. Sovittelijan toimisto kiinnitti huomionsa toimiston vaatimattomiin resursseihin, jos oletuksena on, että toimisto pitää tilastoa ja informoi tällaisista työtaisteiluista. Tämä kysymys on nyt ratkaistu hallituksen esityksessä, että velvollisuutta toimittaa ilmoitus myös sovitteluinstituutiolle ei ole. Tämä tieto voi kuitenkin olla tarpeellinen työmarkkinatilanteen kokonaiskuvan hahmottamisen ja myötätuntotyötaistelun ollessa kyseessä sovittelussa käsiteltävänä olevan pääriidan ratkaisemisen kannalta. Tästä syystä valtakunnansovittelija ehdottaa vielä harkittavaksi sitä, että myötätuntotyötaisteluun tai poliittiseen työtaistelutoimeen ryhtyvän tahon olisi myös ilmoitettava tulevasta toimesta valtakunnansovittelijalle.

Sovittelutoimen tehtävänä on työriitojen sovittelun ohella edistää hyviä työmarkkinasuhteita ja siten osaltaan huolehtia sopimusjärjestelmän toimivuudesta. Laki työriitojen sovittelusta (jäljempänä työriitalaki) on varsin selkeä, toimii edelleen pääpiirteissään hyvin ja ohjaa sovittelijoiden toimintaa kohti työriitojen ratkaisua.

Nyt toteutettavan lain uudistuksen osalta valtakunnansovittelijan toimisto on huolissaan siitä, että osa ehdotetuista uudistuksista on päätetty teknisistä syistä sijoittaa työriitalakiin. Työriitalain muu lain sisältö koskee sovittelumenettelyä ja ohjaa sitä, mutta myötätuntotyötaisteiluissa ja poliittisissa työtaisteiluissa sovittelijalla ei ole roolia.

Kun sovittelutoimen tehtävänä on työriitojen sovittelun ohella edistää hyviä työmarkkinasuhteita ja siten osaltaan huolehtia sopimusjärjestelmän toimivuudesta, myötätuntotyötaisteluja ja poliittisia työtaisteluja koskevien pykälien (8 a-c sekä 18 a ja b §) sekä näitä koskevien ilmoitusmenettelyjen (7 §:m 2 mom.) kirjaaminen muuten hyvin toimivaan ja sovittelijaa ohjaavaan lakiin saattaa hämärtää ja jopa vaikeuttaa työriitalain käyttökelpoisuutta valtakunnansovittelijan ja sovittelijoiden työvälineenä. Näiden pykälien tuominen työriitalakiin muuttaa lain luonnetta. Tästä syystä sovittelijan toimisto olisikin toivonut harkittavaksi muita vaihtoehtoisia ratkaisuja myötätuntotyö- ja poliittisia työtaisteluja koskevien menettelyjen toteuttamiseksi.

Valtakunnansovittelijan toimisto puoltaa työriitalain pykälien otsikointia lain selkeyden ja luettavuuden sekä modernin lainsäädäntötekniikan periaatteiden noudattamisen näkökulmasta. Sovittelijalla ei ole huomauttamista ehdotettuihin pykäläotsikoihin.



Anu Sajavaara
Valtakunnansovittelija